

PROPOVJEDNIK

Iako vrijeme i autor nisu spomenuti u sadržaju ove knjige, ipak nekoliko odjeljaka snažno sugerira da je kralj Solomon njen autor (1:1, 12, 16; 2:4–9; 7:26–29; 12:9). S druge strane, piščev naslov “Propovjednik” (hebr. *Kohélet*), njegov jedinstveni stil i njegov stav prema vladarima (4:1–2; 5:8–9; 8:2–4; 10:20) – sve to može ukazivati na postsužanjsko razdoblje (5–4. st. pr. n. e.). Na osnovu podataka uzetih iz sadržaja ove knjige stječe se dojam kako je vrijeme “Propovjednika, sina Davidova” vrijeme blagostanja i izuzetnog privrednog rasta (5:10; 7:12; 10:19). To je samo razlog više da se “Propovjednik” u svome naučavanju otisne u neke druge svjetove izvan prizemne ekonomske lagode i obilja. U fokusu njegova zanimanja jeste jedinka izgubljena pred silom i snagom amorfnog kolektiviteta opijenog silom i snagom žezla zemaljske vlasti i upravljanja. Neizbježnost pojedinačnog sudbinskog određenja (3:15; 6:10), nemogućnost uzmicanja pred smrću (3:19) i neumoljivo opetovanje životne svakidašnjice u svom uzajamnom djelovanju tvore ozračje udaljenosti, zagonetnosti i, u konačnici, potpune ravnodušnosti svijeta prema pojedincu, ravnodušnosti koju je teško nadići i prevladati. No, “Propovjednik” ipak nalazi načina da iz te nesmiljene kolotečine svakidašnjeg života izvuče na svjetlost, barem u tragovima, tradicionalnu i teško savladivu mudrost: makar su svijet i ovdlašnji život takvi, nakrcani ispraznošću i prividima, besmrtnici, unatoč svemu, žive u svijetu koji se ne da kontrolirati nikakvom silom i vlašću, a istinski, smisleni život može biti samo onaj koji se razlijeva pred vrhunaravnim Bogom, jedinim istinskim odrediteljem svega što se zbiva na zemlji.

1 Riječi Propovjednika, sina Davidova, kralja u Jerusalemu.

(2) “Ispraznost nad ispraznošću”, veli Propovjednik, “ispraznost nad ispraznošću! Sve je isprazno.”

(3) Kakva je korist čovjeku od sveg truda njegovog što ga on pod suncem ulaže?

(4) Naraštaj odlazi, i naraštaj dolazi, a zemlja zauvijek ostaje.

(5) I sunce izlazi, i sunce zalazi; i žuri do mjesta gdje ponovo izlazi.

(6) Pušuci prema jugu, a onda zaokrećući prema sjeveru, vjetar se kovitla tamo i amo i vraća se u vrtlozima.

(7) Sve rijeke u more teku, pa opet more nije puno. Do mjesta odakle rijeke otječu, tamo one ponovo teku.

(8) Sve je tegobno; čovjek to ne može reći. Oko nije sito gledanja niti je uho sito slušanja.

(9) Ono što je bilo ponovo će biti, i ono što je učinjeno ponovo će učinjeno biti. I tako ničega novog nema pod suncem.

(10) Ima li išta za što bi neko mogao reći: “Vidi ovo, to je nešto novo”? Već odavno postoji

ono što je bilo prije nas.

(11) O onom iz prošlosti ni spomena nema; a ni o onome kasnije što će se zbiti, o tome spomena neće biti među onima koji će poslije doći.

Zalud mudrost!

(12) Ja, Propovjednik, bijah kralj Israilu u Jerusalemu. (13) I dušom se ja predah da mudro tražim i istražujem sve što se pod nebom čini. Kako je tešku zadaću Bog sinovima ljudskim dao! (14) Ja vidjeh sva djela koja se pod suncem čine – i gle, sve je ispraznost i trka s vjetrom. (15) Što je krivo ne može se ispraviti, a čega nema ne može se izbrojiti. (16) Rekoh sebi: “Gle, ja sam stekao veću mudrost i umnožio je više od svih koji su prije mene Jerusalemom vladali; i srce je moje blago mudrosti i spoznaje vidjelo.” (17) I dušom se ja predah da mudrost spoznam i da upoznam mahnitost i ludost; ja vidjeh da je i to trka s vjetrom. (18) Jer s mnogo mudrosti mnogo je i jada, a što je više znanja, više je i muke.

Zalud užitak i imetak!

2 Rekoh sebi: “Daj sada da te užitkom iskušam; pa uživaj!” – I gle, i to je uzaludno bilo. (2) Ja o smijehu rekoh: “To je ludost!”, a o užitku: “Našto je

on?" (3) Ja sam duhom svojim tražio kako da tijelo svoje vinom potaknem, dok me je srce moje mudro vodilo, i kako da ludost prigrlim, sve dok ne vidim kakvo je dobro u onome što sinovi ljudski u malo godina života svoga pod nebom čine. (4) Velikih se poslova latih: za se kuće sagradih, za se vinograde zasadih. (5) Za se bašče i perivoje uredih i u njima sve vrste vočki posadih; (6) za se jezerca načinih da iz njih šumu stabala u rastu natapam. (7) Robove i robinje kupih, i imadoh robove u kući mojoj rođene. Imadoh i stada i krda veća nego svi koji prije mene u Jerusalemu bijahu. (8) Nakupih sebi i srebra i zlata i blaga kraljeva i pokrajina. Nađoh sebi pjevače i pjevačice i užitak ljudski – mnoge suložnice. (9) Onda ja velik postadoh i porastoh više od svih koji prije mene u Jerusalemu bijahu. I mudrost moja uza me je stajala. (10) Što god su oči moje željele ja im nisam branio, ja srcu svome nikakav užitak uskratilo nisam, jer srce moje bijaše sretno zbog svega truda moga i to mi bijaše nagrada za sav trud moj. (11) Onda pogledah sva djela svoja što ih ruke moje učiniše i trud koji uložih – i gle, sve bijaše ispraznost i trka s vjetrom, i nikakve koristi pod suncem ne bješe.

Mudrost je bolja od ludosti

(12) Zato se ja okrenuh o mudrosti, mahnitosti i ludosti da razmislim; jer šta može učiniti čovjek što će poslije kralja doći do ono što je već učinjeno? (13) I ja vidjeh da je mudrost bolja od ludosti kao što je svjetlo bolje od mraka. (14) Mudrom čovjeku oči su u glavi, a bezumnik po mraku hoda. A ipak, ja znam da će ista sudbina obojicu snaći. (15) Onda rekoh sebi: "Kakva je sudbina bezumnog, takva će i mene snaći. Zašto sam onda uistinu mudar bio?" Zato rekoh sebi: "I to je isprazno!" (16) Kako nema trajna spomena mudru čovjeku, a ni bezumnu, tako će u danima što dolaze sve zaboravljeno biti. I mudar čovjek kao i bezumnik umire! (17) Zato ja život zamrzih, jer djelo koje se pod suncem čini mučno mi bješe; jer sve je uzaludnost i trka s vjetrom.

Zalud trud!

(18) Tako ja zamrzih sav plod truda svoga što ga bijah pod suncem uložio, jer ga moram ostaviti čovjeku što će poslije mene doći. (19) A ko zna hoće li on mudar čovjek ili bezumnik biti? A opet, on će raspolagati svim plodom truda moga što sam ga ja mudro radeći pod suncem uložio. I to je ispra-

zno. (20) Zato mi srce u očaj pade zbog sveg ploda truda moga što sam ga pod suncem uložio. (21) Kad se nađe čovjek koji je s mudročću, znanjem i umijećem radio, onda on to daje u baštinu onome koji se oko toga trudio nije. I to je ispraznost i veliko zlo. (22) Jer šta čovjek dobiva za sav trud svoj i napor koji pod suncem ulaže? (23) Jer u svim danima njegovim zadaća mu je bolna i mučna; ni noću mu srce ne miruje. I to je isprazno. (24) Nema ništa čovjeku bolje nego da jede i pije i kaže sebi da mu je posao dobar. Ja vidjeh da je i to iz ruke Božije. (25) Jer ko može jesti i ko se može bez njega radovati? (26) Jer čovjeku koji je u očima njegovim dobar on je mudrost, znanje i veselje dao, a grešniku je dao zadaću da sakuplja i sabire, da bi to dao onome koji je dobar u očima Božijim. I to je ispraznost i trka s vjetrom.

Sve ima svoje vrijeme

3 Svemu je određeno vrijeme. I svaki posao pod nebom svoje vrijeme ima –

(2) vrijeme rađanja i vrijeme umiranja;
vrijeme sađenja i vrijeme čupanja zasađenog;
(3) vrijeme ubijanja i vrijeme iscjeljenja;
vrijeme rušenja i vrijeme građenja;
(4) vrijeme plakanja i vrijeme smijanja;
vrijeme tugovanja i vrijeme plesanja;
(5) vrijeme bacanja kamenja i vrijeme skupljanja kamenja;
vrijeme grljenja i vrijeme sustezanja od grljenja;
(6) vrijeme traženja i vrijeme odustajanja od izgubljenog;
vrijeme čuvanja i vrijeme odbacivanja;
(7) vrijeme deranja i vrijeme ušivanja;
vrijeme šutnje i vrijeme govora;
(8) vrijeme ljubavi i vrijeme mržnje;
vrijeme boja i vrijeme mira.
(9) Koja je korist radniku od rada njegovog? (10) Ja vidjeh zadaću što je Bog sinovima ljudskim dade, da se njome zabave. (11) On učini sve prikladnim u svoje vrijeme. On i vječnost u srca ljudska usadi, ali čovjek nije kadar dokučiti šta je Bog od početka pa do kraja činio. (12) Ja znam da za njih nema ništa bolje nego da se raduju i da za života svoga dobro čine; (13) i da svaki čovjek koji jede i pije u svem trudu svome dobro vidi – to je dar Božiji. (14) Ja znam da će sve što Bog čini vječno ostati; nema se šta tome dodati i nema se šta od toga oduzeti; jer Bog tako čini da ga se ljudi boje. (15)

Ono što jest već je bilo, i ono što će biti već je bilo, jer Bog pita za ono što je prošlo. (16) I još pod suncem vidjeh da na mjestu pravедnosti opačina stoji, i na mjestu pravde opačina stoji. (17) Rekoh sebi: "Bog će suditi obojici: i pravédnome i opakome", jer ima vremena za svaku stvar i za svako djelo. (18) Rekoh sebi i o sinovima ljudskim: "Bog ih je sigurno na kušnju stavio, da vide da nisu drugo do zvjერი." (19) Jer sudbina sinova ljudskih i sudbina zvjერი jednaka je. Kako umiru jedni, tako umiru i drugi; zbilja, svi oni jednako dišu, i čovjek nema prednosti nad zvjერიма, jer sve je isprazno. (20) Svi na isto mjesto idu. Svi su od praha postali i svi će se u prah vratiti. (21) Ko zna da li dah ljudski uzlazi, a dah zvjერი ka zemlji silazi? (22) I vidjeh da za čovjeka nema ništa bolje nego da bude sretan u poslovima svojim, jer to ga je zapalo. Ta ko će ga dovesti da vidi šta će se poslije njega zbiti?

Zla nasilja

4 Onda ja opet pogledah sve nasilje koje se pod suncem čini, i gle – suze potlačenih, a nikoga nemaju da ih utješi; sila je na strani tlačitelja njihovih, a oni nikoga nemaju da ih utješi. (2) I ja sretnijim vidjeh mrtve, koji su već pomrli, nego žive, koji su još živi. (3) Ali sretniji od obojih onaj je koji nikad ni postojao nije, koji nikada nije vidio zlo što se pod suncem čini. (4) Ja vidjeh da svaki trud i svaki uspjeh koji se ostvari dolazi iz zavisti između čovjeka i bližnjega njegovoga. I to je ispraznost i trka s vjetrom.

(5) Bezumnik sklapa ruke svoje i meso svoje izjeda. (6) Šaka počinka bolja je od dviju šaka truda i trke s vjetrom.

(7) Onda ja opet pogledah u ispraznost pod suncem. (8) Bijaše jedan sam čovjek, ne imade ni sina ni brata, a opet svemu trudu njegovu kraja ne bijaše. Zbilja, oči mu ne bjehu zadovoljne blagom, i on se nikad ne upita: "Pa kome ja radim i sebi užitak uskraćujem?" I to je isprazno, i to je mučan posao. (9) Bolje je dvoje nego jedno, jer oni imaju lijepu nagradu za rad svoj. (10) Jer ako jedno od njih padne, drugo će ga podići. A jao jednoga koji padne, a nema drugoga da ga podigne. (11) I još, ako dvoje zajedno legnu, toplo će im biti, a kako će se neko sam ugrijati? (12) A ako je neko kadar savladati onoga koji je sam, dvoje mu se može oduprijeti. Uže od tri struke ne kida se lahko. (13) Mladić siromašan a mudar bolji je od starog i ludog kralja

koji više ne umije pouku da crpi. (14) Jer mladić može iz tamnice izići da kraljem postane, makar se kao siromah u kraljevstvu svome rodio. (15) Ja vidjeh kako svi živi pod suncem pristaju uz mladića, kraljeva nasljednika. (16) Nema kraja svemu narodu, svima koji prije njih bijahu; pa ni oni koji će poslije doći neće njime zadovoljni biti, jer i ovo je ispraznost i trka s vjetrom.

Odnos prema Bogu

5 Pazi na korake svoje kad u kuću Božiju ideš, i radije se primakni da poslušаш nego da žrtvu bezumničku prineseš, jer oni ne znaju da zlo čine. (2) Ne žuri s riječima i ne pre nagluj s mišlju da stvar pred Boga izneseš, jer Bog je na nebu, a ti si na zemlji; zato štedi riječi svoje. (3) Jer san od mnoge brige dolazi, a glas luđaka od mnoge riječi. (4) Kad se Bogu zavjetuješ, ne kasni da to ispuniš, jer njega luđaci ne raduju. Ispuni zavjet svoj! (5) Bolje ti je da se ne zavjetuješ nego da se zavjetuješ, a to ne ispuniš. (6) Neka te govor tvoj na grijeh ne navodi, i ne kaži pred vjesnikom¹ da je to zabuna bila. Zašto da se Bog ljuti zbog riječi tvojih i zatre djelo ruku tvojih? (7) Jer u mnogim je snovima i mnogim riječima – praznina. Zato se Boga boj. (8) Ako vidiš da se siromah tlači i da se pravédnost i pravda u pokrajini niječu, ne budi užasnut time; jer jedan činovnik motri na drugog činovnika, a ima i činovnika viših od njih. (9) Nakon svega, kralj koji polje obrađuje korist je zemlji.

Bogatstvo je ludost

(10) Onaj koji voli novac – novca mu nikada dosta nije, a ni zarade onome koji voli blago. I to je isprazno. (11) Kad se umnože dobra, umnože se i oni koji ih troše. Pa kakva su ona korist vlasnicima osim da u njih očima gledaju? (12) San je radniku sladak, jeo on malo ili mnogo; a pun stomak bogatašu ne da zaspati. (13) Teško zlo ja pod suncem vidjeh: blago zgrnuto na zlo vlasnika njegovoga. (14) Kad lošim poslom tog blaga nestane, pa kad on bude sina imao, onda njemu za potporu ništa ne ostane. (15) Kako je on go iz utrobe majke svoje došao, i vratit će se tako kako je došao. On neće uzeti ništa od plodova truda svoga što bi u ruci svojoj mogao ponijeti. (16) I to je teško zlo – baš kako se čovjek rađa, tako će i umrijeti. Pa kakva je

¹ Tj. svećenik, svećenikov izaslanik ili sam andeo.

korist onome koji za vjetar radi? (17) Sav život svoj on u tami jede, uistinu nemiran, bolan i bijesan.

(18) Evo šta ja vidjeh da je dobro i dolično čovjeku: da jede, pije i uživa u svem trudu svome što ga pod suncem ulaže za malo godina života svoga koje mu Bog daje; jer to je nagrada njegova. (19) I kako je svakom čovjeku Bog bogatstvo i blago dao, tako mu je on dao i da u njima uživa i da nagradu svoju dobije i radom se svojim naslađuje; to je dar Božiji. (20) Jer on neće često na godine života svoga misliti, zato što je Bog učinio da se on oko sreće srca svoga zabavi.

Zalud život!

6 Ja pod suncem jedno zlo vidjeh, i ono silno pritišće ljude: (2) čovjek kojemu Bog bogatstvo i blago i čast daje, pa mu ničeg što mu duša želi ne nedostaje; ali Bog mu ne daje da u njima uživa, nego u njima uživa neznanac. To je ispraznost i teški jad. (3) Čovjek može stotinu djece imati i mnogo godina poživjeti; ali koliko ih god ima – ako duša njegova ne može u dobru svome uživati i pristojnu sahranu imati – ja velim: sretnije je od njega mrtvorodenče, (4) jer ono zalud dolazi i u tminu odlazi, i ime mu je tminom prekriveno. (5) Nikada sunca nije vidjelo niti je ikada išta spoznalo, a mirnije je nego taj čovjek, (6) makar on i dvaput hiljadu godina živio, ali u dobru svome ne uživao. – Ne idu li svi na jedno mjesto? (7) Sav je trud čovjekov za usta njegova, a stomak njegov nikako da se zasiti. (8) Kakvu prednost ima mudar čovjek nad luđakom, kakvu siromah koji se pred drugima umije lijepo vladati? (9) Bolje je ono što oči vide nego ono što duša želi. I to je ispraznost i trka s vjetrom. (10) Svemu što postoji već je ime nadjenuto; a zna se šta je čovjek; nijedan se ne može sporiti s jačim od sebe. (11) Što je više riječi, više je besmisla; pa kakvu onda korist čovjek ima? (12) Jer ko zna šta je za čovjeka dobro u životu njegovu, u malo godina njegova uzaludna života? On kroz njih kao sjena prolazi. Jer ko može čovjeku reći šta će se poslije njega pod suncem zbiti?

Šta je dobro, a šta loše

7 Dobar glas bolji je od skupocjene masti, a dan smrti bolji je od dana rođenja.

(2) Bolje je otići u kuću žalosti nego u kuću gozbe, jer to je kraj svakome čovjeku; živi bi to trebali primiti k srcu.

(3) Tuga je bolja od smijeha, jer kad je lice tužno, srce može biti radosno.

(4) Srce je mudrih u kući žalosti, a srce bezumnih u kući užitka.

(5) Bolje je poslušati ukor mudra čovjeka nego slušati pjesmu luđaka.

(6) Jer kao pucketanje trnja ispod kotla, takav je smijeh budala. I to je isprazno.

(7) Tlačenje mudra čovjeka čini mahnitim, a mito srce kvari.

(8) Bolji je konac nekog posla nego početak njegov; strpljiv je duh bolji od duha ponosita.

(9) Ne srdi se brzo srcem svojim, jer srdžba leži u njedrima luđaka.

(10) Ne reci: "Zašto su minula vremena bila bolja od ovih?"

jer nije mudro da za to pitaš.

(11) Mudrost je, kao i baština, dobro i korist onima koji sunce vide.

(12) Jer mudrost je zaštita, kao što je zaštita novac,

ali je prednost znanja što mudrost čuva život onih koji je imaju.

(13) Pogledaj djelo Božije,

jer ko je kadar da ispravi ono što je on savio?

(14) U danima blagostanja sretan budi, a u danima nevolje razmišljaj:

Bog je dao i jedno i drugo

da čovjek ne bi ništa o budućnosti svojoj otkrio.

(15) Ja svašta vidjeh za svoga uzaludna života: pravedna čovjeka kako u pravednosti svojoj propada,

i opaka čovjeka kako u opaćini svojoj život svoj nastavlja. (16) Ne budi odveć pravedan i ne budi odveć mudar. Zašto da sebe upropaštavaš?

(17) Ne budi odveć pokvaren i ne budi lud. Zašto da ti prije vremena svoga umreš?

(18) Dobro je da ti nešto zgrabiš, ali ni drugo iz ruke ne puštaj; jer ko se Boga boji s oboma dolazi. (19) Mudrost mudru čovjeku daje snagu veću od snage deset vladara u gradu. (20) Zbilja, na zemlji nema pravedna čovjeka koji dobro čini i nikada ne griješi. (21) I ne obaziri se na svaku riječ koju svijet kaže da ne bi čuo slugu svoga kako te kune. (22) Jer zna srce tvoje da si i ti sam mnogo puta druge proklinjao. (23) Ja sve ovo mudročću iskušah, pa rekoh: "Ja ću mudar biti", ali to daleko od mene bješe. (24) Ono što jeste daleko je i vrlo duboko. Ko će to otkriti?

(25) Uputih srce svoje da spoznam, istražim i dokućim mudrost i tumačenje, i da spoznam da je zlo ludost i da je ludost mahnitost. (26) I ja otkrih da

je od smrti gorča žena čije je srce zamka i mreža, čije su ruke okovi. Čovjek koji je Bogu drag njoj će umaći, a grešnika će ona zarobiti. (27) Gle, ja sam ovo otkrio, veli Propovjednik, povezujući stvari i tražeći tumačenje (28) koje još uvijek tražim, ali ga ne nađoh. Među hiljadu ja jednog čovjeka nađoh, ali žene, među svima njima, nijedne ne nađoh. (29) Gle, ja sam ovo otkrio: Bog stvori ljude čestitim, ali oni za spletkama mnogim krenuše.

O pokornosti vladaru

8 Ko je kao mudar čovjek i ko zna tumačiti stvari? Mudrost obasjava čovjeka i razvedrava mrko lice njegovo. (2) Ja velim: "Pokori se zapovijedi kraljevoj, jer si ti pred Bogom prisegu dao. (3) Ne žuri da ga ostaviš. Ne pristaj uz zao posao, jer on će učiniti što mu je volja." (4) Ako je kraljeva riječ zapovjednička, ko će mu kazati: "Šta činiš?" (5) Ko god se zapovijedi pokori neće nevolju iskusiti, jer mudro srce zna za pravo vrijeme i put. (6) Jer za sve postoji pravo vrijeme i put, iako čovjeka jad njegov silno pritišće. (7) Kad nijedan čovjek ne zna šta će se zbiti, ko će mu reći kad će se to zbiti? (8) Nijedan čovjek nema snage vjetar obuzdati, niti ima vlast nad danom smrti svoje; i nema otpuštanja u ratu; a zlo neće izbaviti one koji ga čine. (9) Sve ovo ja vidjeh i razmislih o svakom djelu što se pod suncem čini, kad čovjek vlada nad čovjekom na njegovu štetu. (10) Onda ja još vidjeh kako opake zakopavaju, one koji ulažahu u sveto mjesto i izlažahu iz njega, i oni u zaborav padoše² u gradu u kojem su to činili. I to je isprazno.

(11) Kad se kazna za zlo brzo ne izvrši, tada se srca sinova ljudskih posve zlu predaju. (12) Iako grešnik stotinu puta zlo učini i dugo živi, ipak ja znam da će sretniji biti oni koji se Boga boje, koji su pred Licem njegovim bogobožni. (13) A zao čovjek neće sretan biti i neće mu se dani kao sjena produljivati, jer on se Boga ne boji.

(14) Ima još nešto uzaludno što se na zemlji čini: ima, dakle, pravednih ljudi koje stiže ono što opaki zarade, a ima i opakih ljudi koji dobiju ono što pravedni zarade. Ja velim da je i to isprazno. (15) Zato užitak u životu ja hvalim, jer za čovjeka ništa dobro pod suncem nema osim da jede i pije i sretan bude, a to će ga u mucu njegovoj pratiti sve dane života što mu ga pod suncem Bog daje. (16) Kad

se srcem predadoh da mudrost dokučim i trud koji se na zemlji čini pogledam – iako mu oči ni danju ni noću sna ne vide – (17) i vidjeh sve djela Božije: – čovjek ne može dokučiti ono što se pod suncem zbiva; ma koliko marljivo tragao, otkriti neće; pa makar mudar čovjek i rekao: "Ja znam", on to dokučiti ne može.

Ljudi su u ruci Božijoj

9 Tako sam o svemu ovome ja razmišljao i razabrao da su pravedni ljudi, mudri ljudi, i djela njihova u ruci Božijoj. Čovjek ne zna da li ga bilo ljubav bilo mržnja čeka. (2) Svima je isto. Ista je sudbina pravednom i opakom; dobrom, čistom i nečistom; čovjeku koji žrtvu prinosi i onome koji je ne prinosi. Kako je dobru čovjeku, tako je i grešniku; kako je onome koji prisegu daje, tako je i onome koji se boji prisegu dati. (3) Evo zla u svemu što se pod suncem čini: ista sudbina svim ljudima. I još, srca sinova ljudskih puna su zla, i bezumlje im je u srcima dok su god živi, a poslije se oni mrtvima pridružuju. (4) Jer ko je god među živima – nade ima; zbilja, živ pas bolji je od mrtva lava. (5) Jer živi znaju da će umrijeti, a mrtvi ništa ne znaju niti više nagrade imaju, jer o njima više ni spomena nema. (6) Zbilja je ljubav njihova, mržnja njihova i žar njihov davno iščezao, i nikada više oni neće imati udjela u onom što se pod suncem čini. (7) Idi, u veselju hljeb svoj jedi i čila srca vino svoje pij; jer Bog je već odobrio djela tvoja. (8) Uvijek bijele haljine oblači, i neka ti nikad ne nestane ulja na glavi. (9) Uživaj sa ženom koju voliš za sve dane života svoga prolaznog, što ti ga on pod suncem daje; jer to je tebi nagrada u životu i u mucu tvojoj što je pod suncem ulažeš.

(10) Što god ti ruke budu radile, ti se toga svom snagom prihvati, jer nema rada ni nakane ni spoznaje ni mudrosti u Šeolu, u koji ti ideš. (11) I opet nešto ja pod suncem vidjeh: utrku ne dobijaju brzi niti boj dobijaju snažni; i ne dolazi hljeb mudrom niti blago razboritom niti milost učenom; jer vrijeme i sreća sve ih sustižu. (12) K tome, čovjek ne zna časa svoga: kao ribu u varljivu mrežu ulovljenu i ptice u zamku uhvaćene, tako i sinove ljudske namamljuju u zamku u zlo vrijeme, koje se na njih najednom sruči. (13) I još pod suncem dokučih ovu mudrost koja na me traga ostavi. (14) Bijaše jedan gradić u kojem bješe malo ljudi, pa na nj moćan kralj udari, opkoli ga i veliku opsadu na nj navali. (15) Ali u

² Ili: i oni su bili slavljeni.

njemu se nađe čovjek siromašan a mudar, i on mudroču svojom grad spasi. A onda tog siromaha niko ne spomenu. (16) Onda ja rekoh: "Bolja je mudrost od snage." Ali mudrost se siromaha ne cijeni i riječi se njegove ne slušaju. (17) Riječi mudraca koje se u tišini čuju bolje su od vike vladara među ludima. (18) Bolja je mudrost od oružja bojnog, ali jedan grešnik mnogo dobra zatire.

Još malo o ludosti

10 Mrtva muha mirisnom ulju neugodan miris daje, a i malo ludosti teže je od mudrosti i časti. (2) Mudra čovjeka srce na desnu stranu upravlja³, a luda čovjeka srce upravlja na lijevu stranu. (3) Pa i kad putem hodi, luđak razuma nema i svima pokazuje da je lud. (4) Ako se bijes vladarov na te sruči, ne ostavljaj mjesto svoje, jer smirenost mnoge napade suzbija.

(5) Imade zlo što ga ja pod suncem vidjeh, nalik grijehu koji od vladara dolazi: (6) ludost se na mnoga uzvišena mjesta postavlja, a bogati na skromnim mjestima sjede. (7) Vidjeh robove na konjima i vladare kako kao robovi pješice idu. (8) Onaj koji jamu kopa u nju može upasti, a onaj koji zid probija – zmija ga može ujesti. (9) Onoga koji kamenje razbija ono može raniti, a onaj koji drva cijepa od njih može stradati. (10) Ako je sjekira tupa i on joj sječivo ne naoštiri, onda će mu više snage trebati; a mudrost će kao korist uspjeh donijeti. (11) Ako zmija ujede prije negoli se očara, nema koristi čarobnjaku. (12) Lijepo su riječi iz usta mudra čovjeka, a luđaka uništavaju usne njegove; (13) s početka su riječi njegove ludost, a na kraju su one bezumlje pokvareno. (14) A opet luđak riječi množi. Nijedan čovjek ne zna šta će se zbiti, a ko mu može reći šta će poslije njega doći? (15) Luđaka rad njegov toliko umori da on ne umije ni do grada doći.

(16) Jao tebi, o zemljo, kojoj je kralj mladić i kojoj prvaci ujutro piruju. (17) Blago tebi, o zemljo, kojoj je kralj roda plemenita i kojoj prvaci u pravo vrijeme objeđuju – da jaki budu, a ne da se opijaju. (18) Od lijenosti se grede na krovu uliježu, a zbog nemara kuća prokišnjava. (19) Gozba se radi slavija priprema i vino život veselim čini, a novac je odgovor svemu. (20) I još, ne proklinji kralja u mislima i ne kuni bogataša u ložnici svojoj, jer će ptica nebeska odnijeti glas, i na krilima će se razglasiti.

Baci hljeb svoj na vodu

11 Baci hljeb svoj na vodu,⁴ jer nakon mnogo dana opet ćeš ga naći. (2) Podijeli svoj dio sedmerici, ili osmerici, jer ti ne znaš kakvo se zlo na zemlji može zbiti. (3) Kad se oblaci napune, oni kišu na zemlju izlijevaju; a bilo da drvo na jug ili na sjever padne, gdje god da drvo padne, tamo leži. (4) Onaj koji na vjetar pazi neće posijati, a ko u oblake gleda neće požnjati. (5) Baš kao što ti ne znaš put vjetra, i kako u utrobi trudnice kosti nastaju,⁵ tako ni djelo Boga, koji sve stvara, ti ne poznaješ. (6) Ujutro sjeme svoje posij, a neka ti ruke navečer besposlene ne budu, jer ti ne znaš hoće li jutarnja ili večernja sjetva uspjati ili će obje jednako dobre biti. (7) Svjetlo je ugodno, a očima je drago da sunce vide. (8) Zbilja, ako bi čovjek i mnogo godina živio, neka se u svima njima raduje, i neka se dana tame sjeti, jer mnogo će ih biti. Sve što će doći zalud je. (9) Raduj se, mladiću, dok si mlad, i neka ti se srce u danima mladosti tvoje raduje. I slijedi zov srca svoga i želje očiju svojih, ali znaj da će ti Bog za sve to suditi. (10) Zato izbaci gnjev iz srca svoga i ukloni bol iz tijela svoga, jer djetinjstvo i cvijet mladosti prolaze.

Sjećaj se Boga dok si mlad

12 Sjećaj se Stvoritelja svoga u danima mladosti svoje, prije negoli dođu dani zla i primaknu se godine kad ćeš ti reći: "Ja im se ne radujem"; (2) prije nego što sunce i svjetlo, mjesec i zvijezde potamne, i oblaci se nakon kiše vrata; (3) na dan kad čuvari kuće zadrhte i jaki se ljudi pognu, i mlinarice besposličariti stanu, jer ih je malo, i oni koji kroz prozore gledaju potamne; (4) kad se vrata na ulici pozatvaraju, kad se zvuk mlina koji melje utiša, kad ljudi ustajali budu na pjesme ptičije, a kad se zvuci pjesama utišaju; (5) i kad se uzvisine i užasa na putu ljudi uzboje; kad badem probehara i skakavac se vući stane i kapra⁶ jalova postane⁷ – tad će čovjek u svoj vječni dom poći, a ožalošćeni će ulicama naokolo hodati. (6) [Sjećaj

⁴ Ovaj izraz znači ili dobro istraži sve opasnosti prije negoli uložiš u trgovinu, ili daj onima kojima je potrebno.

⁵ Ili kako u utrobi trudnice duh i kosti nastaju.

⁶ Kapra – *Capparis spinosa*, *Capparis sicula*; hebr. *abhiyannah* – u stara vremena govorilo se da potiče želju za spolnim odnosom.

⁷ Ili kad tjelesne požude nestane.

³ Tj. upravlja ga na pravi put.

se Stvoritelja svoga] prije nego što se srebrena uzi-
ca prekine i zlatna posuda razbije, prije negoli se
vrč pokraj vrela razmrska i točak na bunaru slomi;
(7) tad će se prah u zemlju od koje je nastao vratiti,
a duh će se Bogu, koji ga je dao, vratiti. (8) "Ispra-
znost nad ispraznošću", veli Propovjednik, "sve je
isprazno!"

O Propovjedniku

(9) Ne bješe Propovjednik samo mudar, nego je on
narod i znanju učio; i on je razmišljao, istraživao

i sastavio mnoge izreke mudre. (10) Propovjed-
nik se trudio da pronade ugodne riječi, i da riječi
istine ispiše pravo. (11) Riječi su mudrih ljudi kao
podbadače, a zbirke izreka njihovih kao čvrsto za-
bijeni čavli; jedan ih je Pastir prikupio.

(12) Osim toga, sine moj, znaj: kad se mnoge knji-
ge pišu, kraja nema, a mnogo učenja umara tijelo.

(13) Kad se sve čulo – zaključak je: boj se Boga i
drži se zapovijedi njegovih, jer to se svakog čovje-
ka tiče. (14) Jer svako djelo Bog će na sud iznijeti,
sve skriveno, bilo ono dobro ili zlo.